

осіб держави, якщо людина не замислюється над тим, щоб привласнити якісь цінності, то вона обов'язково вирішує питання, як уникнути оподаткування.

Особливостями української ментальності можна пояснити модель поведінки учасників державних закупівель, негативним проявом індивідуалізму – корумпованість, родинністю – осідання грошей у діючих роками «бізнес-родинах», інфантильністю – бездіяльність, консерватизмом – надто повільне втілення реформ, анархічністю – недотримання закону. Можна пояснити, але не можна виправдати. Ментальність – це лише спадковість, з негативними проявами якої слід боротися розвитком та вдосконаленням позитивних рис, притаманних українцям. Головне – поставити перед собою цю мету і робити все можливе для її досягнення.

Література

1. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – 2-е вид., виправ. – К. : АртЕк, 2001. – 728 с.

2. Історія української культури: термінологічний словник : наук.-прак. вид. / авт.-уклад. : Л. В. Анучина [та ін.] ; кер. авт. кол. В. О. Лозовой. – Х. : Право, 2013. – 254 с.

3. Проблеми теорії ментальності / [Попович М.В., Кисляковська І.В., Вяткіна Н.Б. та ін.]. – К.: Наукова думка, 2006. – 403 с.

4. Бондаренко, О. В. Економічна ментальність України: сучасний стан та перспективи подальшого розвитку / О. В. Бондаренко // Політологічний вісник. Зб. наук. праць. – 2007. – Вип. 27. – С. 65-76.

5. Мислене древо [Електронний ресурс] // Український менталітет / Г.Є. Смітюх, В.В. Стрілецький Київ, [1999–2017]. URL: <http://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Publ/SacralUkraine/Mentality.html>

Кирицький Олег Володимирович
аспірант кафедри філософії
Донецького національного
університету імені Василя Стуса

ВІРТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Феномен віртуального переходить до сфер тих технологічних досягнень, поява яких вторгається до найдрібніших і найбільш особистих сфер нашого соціального буття. Постійне технічне вдосконалення, оновлення, ускладнення соціального простору вимагає від дослідників переосмислювати віртуальне як онтологічний феномен, який перманентно присутній в соціальному. Бурхливий розвиток комунікаційних технологій створив передумови для однобокого виміру віртуального, який оперує виключно його похідними: «віртуальна реальність», «віртуальний простір», «віртуальний симулятор» без

філософського осмислення віртуального всередині структур соціального як наявності в потенційності, вірогідності, можливості за певних умов.

Процес масової інформатизації, постійної видозміни та трансформації глобалізованої культури людства, масового поширення інформаційних електронних технологій сформував потужний віртуальний комунікативний простір, що конструював новий історичний час, нове відчуття історії та ролі людини в ній, що вимагає перегляду загальних онтологічних перспектив розвитку людства. Глобальна віртуальність XXI століття найбільш наочно й чітко бачиться нами у вигляді соціальних мереж, безперешкодному обміні неосяжними обсягами інформації в Інтернет-просторі, наявності електронних банківських, соціально-обслуговуючих послуг і баз даних, автоматизовано-комп'ютеризованих військових технологій і стимуляторів, що докорінно змінюють соціальну, геополітичну, економічну, культурну картини світу. Однак все це лише невелика видима частина присутності віртуального всередині соціального, його найбільш концентрований прояв XXI століття.

Віртуальне присутнє завжди від самого початку буття людини, бо структурно пов'язане з платонівським «світом ідей» й ідеями, які завжди присутні нашій свідомості, стосовно всього що існує навколо нас. Тут можна перерахувати значний спектр: від чуттєвих образів у мисленні, які ми творимо «в-собі-й-для-себе», осмислюючи оточуючу реальність, і до ідеологій, міфології, культурних поведінкових норм, множини мов на планеті як потужних нематеріальних семіотичних структур. Все перераховане можна сприймати й класифікувати як віртуальне, бо воно не має під собою постійного «матеріального тіла» в просторі нашого буття, а, отже, існує віртуально. Проте з цього моменту посилюється й становлення віртуального як самостійного феномену [1]. Причина в тому, що віртуальне все більше стверджується як споріднене, але не тотожне до ідеального, бо в XXI столітті воно прагне все більше долати нематеріальність свого існування, як ключову характеристику, властиву всьому ідеальному.

Необхідність ґрунтовного, цілісного, соціально-філософського бачення зрізу «віртуальне – соціальне» позначена тим, що соціальні процеси XXI століття в Україні вкрай загострили питання віртуального всередині соціальних структур, які все більше прив'язуються до феномену віртуального: Інтернет, банківська система, військова галузь, освіта, торгівля, форми масового дозвілля. Ми вже не можемо казати, що на що більше впливає: ми на віртуально-інформаційну складову широкого спектру технологічного, соціального, культурного, глобалізаційного чи вона на нас. Ми з ще більшою мірою складності задаємо собі питання: як саме віртуальне, що існує на «стику» між людиною й інформаційно-технологічним світом, коректує те віртуальне, що завжди було присутнє в нашому щоденному житті від самого початку буття у вигляді заявленої філософською думкою потенційності, нематеріальності, вірогідності [2, с. 1555].

Віртуальність у XXI столітті, що поєднує технологічне й філософське розуміння, настільки актуалізує потенцію матеріальних речей назовні, що вони самі стають акторами всередині соціального поля: постають «актантами» й

своїми функціональними взаємовідношеннями творять «актантні мережі». Тіла, одяг, жести, приміщення, транспорт, зброя, банкомати, комп'ютери, сучасна побутова техніка – все це «продукти» стратегічної логіки віртуального як тотального метафеномену, бо повною мірою конструюють, визначають подобу нашої повсякденності. Ці «продукти» творяться саме віртуальним з метою впливу на вже існуючий конструкт певного суспільства в цілому, бо, лише набуваючи матеріальності, можуть здійснювати конкретні стратегії виробництва/підтримання інших об'єктів, організацій, суб'єктів, що збирають собою конструкт цілісного соціального: автопілоти літаків «схлопують» простір планети; банківські системи (програми, комп'ютери) є стрижнем глобальних ринків як таких; обмін науковими відкриттями долає сировинну залежність цілих регіонів і змінює подобу соціумів («третя промислова революція»). Ця перерахована частка явищ, породжених феноменом віртуального, заставляє індивідів осмислювати соціальний світ в абсолютно інших системах фреймів, порівняно навіть з кінцем ХХ століття, бо дає індивіду надвисоку мобільність, комунікативність, інформативність, можливість максимально вилучати «потенції» з предметів (вироблення вуглеводнів, 3D друк, генетична модифікація тіла тощо). Йому сьогодні віртуальне є стрижневим феноменом ХХІ століття, його вивчення фокусує напругу між певним класом подій/феноменів/предметів в соціальному просторі, а у візуальному зображенні виступає «павутиною», мережею зв'язків, що поєднує феномени/предмети/індивідів кожного окремого соціального простору єдиною логікою [3, р. 2-7].

Будь-яка зміна сутності соціального простору та часу, з метою переконструювання соціальної реальності всієї країни в цілому, для українського суспільства бере свій початок з віртуального. Воно нерозривно пов'язане з природою ідеального, розчиненого у, на перший погляд, мізерних, віртуальних як потенційних за своїм проявом, пов'язаних з семіотичним світом змістів, значень, символів, що наповнюють простір комунікації українців у безлічі їх повсякденних взаємодій. Порядки взаємодій в українському суспільстві, що докорінно оновлюють конструкт усієї соціальної системи «Україна», починають брати початок свого формування з семіотично-віртуального поля множини змістів і значень, сформованих баченням нормативного й зразкового свідомості мільйонів українців [4, с. 3-5, 10-12].

Саме феномен віртуального надає наявність значення й змісту соціальних дій, що беруть початок з зміни наповнення повсякденності кожного українця, й забезпечують простір і час для існування українського суспільства як цілісного конструкту з-поміж інших суспільств. Кожен конструкт соціального залишається собою доти, доки він зберігає у часі й просторі «стійкість множин чи мереж відносин» між своїми структурами, що підтримуються природою феномену віртуального та конструюють його подобу як такого. Українське суспільство сьогодні почало вирішувати перш за все нагальну проблему чіткого віртуального позиціювання себе в просторі й часі: Захід чи Схід, Європа чи Азія, продовження пострадянських логік соціальних взаємодій, що підточують суверенність цілісності країни, чи радикальне їх оновлення у вигляді курсу на

європейський формат правил функціонування суспільства. Лише після вирішення питань просторової й часової проблематики українське суспільство зможе подолати непорозуміння у питанні вибору віртуально-потенційно існуючих варіантів подальшого розвитку

Висновки. Картина існуючої соціальної реальності закладається віртуальними співзалежностями між матеріальними предметами та їх віртуально існуючим змістовним наповненням, що сформоване соціальними феноменами, комунікацією, цінностями, сумою індивідуальних світоглядів громадян українського суспільства. Вони творять безліч «актантних мереж» різного рівня, масштабу й складності, мета яких відтворювати/підтримувати українське суспільство як єдину соціальну систему в цілому, переплітаючись між собою, забезпечуючи одне одного: від освітніх закладів, оборонних підприємств, торгових шляхів сполучення між Європою і Азією, до особливостей мови, жестів, одягу, міст пересічних українців. В такій логіці бачення віртуальності, окрім безпосереднього зв'язку елементів навіть найдрібнішої соціальної структури (при розумінні її як мережі), задає «кордони можливого» у існуванні та функціонуванні тієї чи іншої структури українського суспільства, встановлюючи розуміння «сучасного», «необхідного», «нагального» для подальшого виживання країни в цілому.

Література

1. Грицанов А. Виртуальная реальность / А. Грицанов // Новейший философский словарь: 3-е изд., исправл. – Минск: Книжный Дом, 2003. – 1280 с.
2. Леушкин Р.В. Виртуальный объект как проблема конструктивного реализма / Р. Леушкин // Фундаментальные исследования. – 2014. – № 6. – С. 1553–1558.
3. Law J. Sociality/Materiality: The Status of the Object in Social Science» / Law. // Blackwell and the Sociological Review. – 2002. – № 5. – С. 1–13.
4. Якименко Ю. Україна 2014-2015: долаючи виклики [Електронний ресурс] / Ю. Якименко // Сайт Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://razumkov.org.ua/upload/Pidsumky_2014_2015_A4_fnl.pdf

Ковальський Григорій Євгенович
кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії
Донецького національного
університету імені Василя Стуса

ГІБРИДНА ВІЙНА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Всебічне поширення інформаційних технологій та утворення нового типу суспільного устрою, який отримав назву «інформаційне суспільство» зумовлює